

Οι αθλητικοί και φιλεκπαιδευτικοί σύλλογοι και η «Μεγάλη Ιδέα» (Βασίλειος Καϊμακάμης, Αναπλ. καθηγητής ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ)

/ [Πεμπτούσια](#)

Οι αθλητικοί και φιλεκπαιδευτικοί σύλλογοι και η πίστη στα ιερά και τα όσια του γένους ως μέσα πραγμάτωσης της «Μεγάλης Ιδέας» στο νεοελληνικό κράτος του 19^{ου} αιώνα

Περίληψη

Κυρίαρχη ιδεολογία της πνευματικής, πολιτικής, και εκκλησιαστικής ηγεσίας του νεοελληνικού κράτους του 19^{ου} αιώνα ήταν η «Μεγάλη Ιδέα». Για την πραγμάτωση αυτού του οράματος έγινε προσπάθεια σύνδεσης της ελληνοχριστιανικής με την αρχαιοελληνική παιδεία. Το ιδεολογικό αυτό υπόβαθρο ενισχύθηκε, μεταξύ άλλων, με την προσπάθεια αναβάθμισης της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού, την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων σε τοπικό επίπεδο (Ζάππειες Ολυμπιάδες), και διεθνές (1896) και την ίδρυση Φιλεκπαιδευτικών Εταιρειών και Γυμναστικών Συλλόγων. Οι Έλληνες πίστευαν ότι όλα αυτά ήταν ισχυρά μέσα για την προβολή του νεοελληνικού κράτους και την πραγμάτωση των αλυτρωτικών οραμάτων του Γένους. Τη φιλοσοφία της Μεγάλης Ιδέας στήριξε με διάφορους τρόπους και η Εκκλησία, αφού πίστευε ότι για την απελευθέρωση του Γένους, πέρα από το σταυρό και το ευαγγέλιο χρειάζονται τα ζωσμένα άρματα, η σωματική ρώμη και η αγάπη για την πατρίδα.

Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να μελετηθεί, να καταγραφεί και να ερμηνευτεί ο προσανατολισμός της «Μεγάλης Ιδέας», προς τον αθλητισμό, τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τον πολιτισμό και την αρχαιοελληνική παιδεία.

Λέξεις κλειδιά: «Μεγάλη Ιδέα», ηγεσία, αθλητισμός, σύλλογοι, Ολυμπιακοί Αγώνες, Εκκλησία, ελευθερία, πατρίδα, αλυτρωτισμός.

Μέθοδος

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να συνδέσει τη στρατιωτική, αθλητική και θρησκευτική αγωγή του νεοελληνικού κράτους του 19^{ου} αιώνα με τη «Μεγάλη Ιδέα», την αρχαιοελληνική παιδεία και τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι αυτή του πεδίου αναζήτησης. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με βάση την αρχειακή ιστορική έρευνα και επικεντρώθηκε στο να δοθεί ερμηνεία, στο γεγονός ότι η πολιτική, στρατιωτική, πνευματική και εκκλησιαστική ηγεσία χρησιμοποίησαν ως μέσο για την πραγμάτωση της «Μεγάλης Ιδέας», μεταξύ άλλων τον αθλητισμό, τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τον πολιτισμό.

Προκειμένου να δοθούν σωστές και αντικειμενικές απαντήσεις πραγματοποιήθηκε μια προσεκτική μελέτη του κλίματος της εποχής και του ιδεολογικού υπόβαθρου του προεπαναστατικού Ελληνισμού.

Πολλές από τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι πρωτογενείς, όπου διατυπώνουν τις απόψεις και μας δίνουν πληροφορίες αυτόπτες μάρτυρες, ενώ παρατίθενται και απόψεις έγκυρων σύγχρονων συγγραφέων.

Σύντομη αναφορά στο ιδεολογικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο του προεπαναστατικού Ελληνισμού

Προεπαναστατικά, τα κυριότερα μέσα για την εθνική αναγέννηση και την απελευθέρωση των Ελλήνων ήταν η σωματική ρώμη και οι πολεμικές αρετές[1].

Τα πολεμικά παιχνίδια, η αντοχή, το θάρρος, η σκληραγώγηση και η τήρηση των πατροπαράδοτων ηθών και εθίμων αποτελούσαν τα βασικά στοιχεία της αγωγής των παιδιών, αφού πίστευαν ότι κυρίως με αυτά τα μέσα θα πετύχαιναν την εθνική τους αναγέννηση και ανεξαρτησία[2].

Επομένως το πρότυπο του χρήσιμου και άξιου Ρωμιού -κυρίως του κλέφτη- ήταν αυτό του ομηρικού ήρωα, δηλαδή ο συνδυασμός του αθλητή και του πολεμιστή[3].

Η Ανάσταση-Λαμπρή, τα πανηγύρια, τα λαϊκά παιχνίδια και οι αθλητικοί αγώνες, πέρα από το γεγονός ότι ήταν κυρίαρχα πατροπαράδοτα θρησκευτικά, πολιτιστικά και αθλητικά στοιχεία των κλεφταρματολών και γενικότερα του ελληνικού λαού είχαν κατά τους προεπαναστατικούς χρόνους και μια σημαντική αλληγορική σημασία, αφού το υπόδουλο Γένος τα ταύτιζε με τον δύσκολο αγώνα, αλλά και τη χαρά για την απελευθέρωση και την ανάστασή του[4].

Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, ανεκτίμητη ήταν και η προσφορά των Διδασκάλων και Φωτιστών του Γένους που ζούσαν στη Δύση (λαϊκών και κληρικών), αλλά και αυτών που ζούσαν στον τουρκοκρατούμενο Ελληνισμό[5].

Οι διανοούμενοι αυτοί βοήθησαν περισσότερο με τη λεγόμενη «Μετακένωση», δηλαδή την επιστροφή στους Έλληνες των γνώσεων που πριν αιώνες είχαν πάρει οι Δυτικοί από τους προπάτορες τους (των Ελλήνων)[6].

[Συνεχίζεται]

[1] Σπηλιωτόπουλος Α., Οι Ολυμπιακοί Αγώνες δια των αιώνων. Οι αγώνες παρ' Έλλησι, Ρωμαίοις, Βυζαντινοίς και Φράγκοις. Αρματωλικοί και νεώτεροι χρόνοι, Αθήνα 1906 β' εκδ., (α' εκδ. 1896), σ. 182-203.

[2] Ανωνύμου του Έλληνος, Ελληνική Νομαρχία ήτοι λόγος περί ελευθερίας, Εν Ιταλία 1806 (επανεκδοση εκδ. Αλμωπός, Αθήνα), σσ. 186, 188.

Μαυροματη Ε., *Το Γένος βουλιαγμένο στον αιώνα*, εκδ., μαϊάνδρος, Θεσσαλονίκη 2005, σ.σ. 40,41.

[3] Μουρατίδης Ι., Ιστορία φυσικής αγωγής και αθλητισμού του αρχαίου χρόνων, εκδ. Πλάτων, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 91-116.

[4] Κουκουλές φ., Βυζαντινών βίος και πολιτισμός, I-V, Αθήνα 1949-1952, ΒΒΠ, I(1), 161-224.

[5] Εγκυκλοπαίδεια Δομή, Ελλάδα, τ. Ι, Ιστορία-Πολιτισμός, σσ. 395-401./ Φανιόπουλος Χ., Οι απόψεις περι κίνησης και σωματικών ασκήσεων στους Έλληνες Διαφωτιστές, Διδ. διατριβή-ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ, 2008.

[6] π. Μεταλληνός Γ., Σχέσεις και Αντιθέσεις. Ανατολή και Δύση στην πορεία του νέου ελληνισμού, Ακρίτας, Αθήνα 1998, σσ. 14-15 3./ Φανιόπουλος Χ., Οι απόψεις περι κίνησης και σωματικών ασκήσεων στους Έλληνες Διαφωτιστές, Διδ. διατριβή-ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ, 2008, σ, 30